

Министерство
на образованието и науката

АЗ·БУКИ

Национално издателство
за образование и наука

**БЪЛГАРСКИ ЕЗИК
И ЛИТЕРАТУРА**

Българско научно-методическо списание
• година XX, 2012 • киев 1

ИСТОРИЯ

Българско научно-методическо списание
• година XX, 2012 • киев 1

**МАТЕМАТИКА
И ИНФОРМАТИКА**

Българско научно-методическо списание
• година XX, 2012 • киев 1

ПРЕДУЧИЛИЩНО
НАЧАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ
ПЕДАГОГИКА

Българско научно-методическо списание
• година XX, 2012 • киев 1

ХИМИЯ
ПРИРОДНИТЕ НАУКИ
В ОБРАЗОВАНИЕТО
астрономия
биология
география
физика

**ПРОФЕСИОНАЛНО
ОБРАЗОВАНИЕ**

Българско научно-методическо списание
• година XX, 2012 • киев 1

**СТРАТЕГИИ
НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА
И НАУЧНАТА ПОЛИТИКА**

Научно-методическо списание
• година XX, 2012 • киев 1

Философия

Българско научно-методическо списание
• година XX, 2012 • киев 1

**Чуждоезиково
обучение**

Научно-методическо списание
• година XX, 2012 • киев 1

Избрано

от текстовете, публикувани в списанията
на Национално издателство

АЗ·БУКИ

www.azbuki.bg

13

28 март – 3 април 2019 г.

Пътят на посланичествата

Откъс от „Щрихи от дейността на Найден Геров в навечерието и по време на Кримската война (1853 – 1856 г.)“

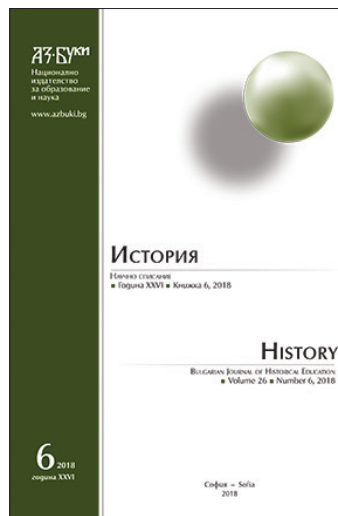
Анна Чанкова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Една от основните цели на руската политика в годините след Кримската война е културното проникване и укрепване на вече постигнатите позиции на Балканите. За реализирането на поставените цели е нужно изграждане на „удобен апарат“ за действие, основна част от който са консулствата. Създаването на дипломатическа мрежа е окачествено от адрианополския консул Николай Д. Ступин като „необходимо условие за влияние“ и в следвоенната действителност консулствата са разглеждани като „единственото средство за действителна защита на руските интереси“ (Stepanova, 1977: 27 – 28). В първите месеци след края на войната директорът на Азиатския департамент Егор Ковалевски в свой доклад до Александър Горчаков аргументира необходимостта от създаване на „руско общество“ от агенти сред православно население. Ковалевски смята, че е необходимо да се увеличи броят на консулствата в Европейския югоизток „за поддържане на руското влияние сред славяните“.

След задълбочен ситуационен анализ от страна на Ал. Горчаков са набелязани основните мотиви за действие и в този контекст би било наивно да се смята, че изборът на Пловдив за откриване на първото следвоенно консулство в Българско е плод на случайността. Някои изследователи на начина на установяване на консулска

Заглавието е на редакцията

www.history.azbuki.bg

Списанието се реферира и индексира в Web of Science: Emerging Sources Citation Index

Главен редактор
Проф. д-р Пламен Митев
E-mail: plamdm@abv.bg

Редактор
Д-р Албена Симова
0889 88 21 83
Тел.: 02/425 04 70
02/425 04 71
E-mail: history@azbuki.bg

Съдържание на сп. „История“, кн. 6/2018

ЦИВИЛИЗАЦИОННИ ГРАНИЦИ

Интеграцията в Източна Азия: визиите на КНР, Япония и Република Корея / *Боряна Митева*

ПОГЛЕД НАД БАЛКАНИТЕ

Щрихи от дейността на Найден Геров в навечерието и по време на Кримската война (1853 – 1856) / *Анна Чанкова*

ХРОНИКА

Изложбата „Един завет за Родната – 100 години от смъртта на Иван Петров Йончев“ – предизвикателство и удоволствие / *Силвио Томов*

ПАЗИТЕЛИ НА ПАМЕТТА

България и полската външна политика (1918 – 1939). Геополитика и дипломация / *Марек Корнат*

Полша и Украинската народна република в периода 1919 – 1920 / *Мирослав Шушило*

‘The International of the Conquered’ – The Promethean Movement and Polish Authorities during 1926 – 1939 / *Pawel Libera*

Концепции, методи и форми на действия срещу комунизма през погледа на журналистиката, която прави обществено достояние организирани обществени антикомунистически инициативи в Полша между двете световни войни / *Карол Сацевич*

мрежа в балканските градове посочват, че изборът им се подчинява на вековните главни римски артерии и в частност на Via Diagonalis. Пътят на посланичествата, както го нарича авторката на тезата Ирина Янчева, наистина е една от най-важните комуникационни оси, свързващи Ориента със Западна Европа, но за мен значението на град Пловдив и на новоизбрания консул трябва да се търси в желанието за укрепване на православното единство в района. Още преди Кримската война Филопопол е център на конфликта между Цариградската патриаршия и българите. След Парижките договорености „печалните разногласия между гръцкото духовенство и славянското население“ интересуват преди всичко руската дипломация като основа за задържане и засилване на влиянието. Неколкократно повтаряната фраза от император Александър II: „На мен ми е нужно единство на църквата“ (Вонева, 2010: 114) извежда категоричната необходимост от обединен православен свят като лост на външната имперска политика.

В засилващите се противоречия между желанието на Патриаршията да укрепи властта си, и естествения стремежи на българите съществена роля в Пловдив заема Найден Геров. Преди войната като учител в новооткритото през 1850 г. българско училище „Св. св. Кирил и Методий“, а след нея като официален представител на дипломатическите етажи на Руската империя, оглавяващ новооткритото консулство в града (17 юли 1857 г.). Дългата дипломатическа кариера на Геров (1857 – 1877) на този пост е достатъчно красноречив факт за неговата дейност в полза на осъществяване на източните цели на империята на Романови. Българинът руски дипломат е изключително любопитен казус сред всички примери на системно създаване на агенти за влияние от страна на Петербург.

Причините за заемания висок дипломатически пост от Геров във възловия за руската източна политика град Пловдив следва да търсим в дейността му преди и по време на Кримската война.

За ранните години от живота на Найден Геров до нас достигат няколко негови автобиографични бележки, кръщелно свидетелство, дипломи за завършени курсове на образование, както и спомените на неговия „сестринец“ Тодор Панчев. Осмото дете в големия копривщенски род на Хаджигерови Мушекони се ражда през 1823 г., учи последователно в местното килийно училище, гръцко училище в Пловдив, изпратен е от учителя си Неофит Рилски в Одеса, където завършва гимназиалното си образование (Panchev, 1923: 3). През 1845 г. завършва отлично Ришельовския лицей. За кратко време заема военна служба в Руската империя и получава офицерски чин. Копривщенецът прави постъпки за получаване на руски паспорт и поданство. Непосредствено след като се сдобива с желаните документи и е „руснак по паспорт“, потегля към родното си място. Учителства в Копривщица, но силно амбициозната натура на Геров не му позволява да се задоволи със статута на даскал в подбалканския град и на 23 юли 1850 г. Геров подписва договор за учител в Пловдивското училище.

През трите години (1850 – 1853 г.), в които Геров ръководи училището и преподава в него, той заема важно място в обществения живот на пловдивчани, но и привлича вниманието на гръцката общност и на османското правителство. Наред с училищните задължения, съпътстващи всеки даскал, през заниманията на

Геров проличават нетипични за обикновен учител насоки на дейност – например честата кореспонденция с Одринския консул Николай Ступин и оказваната от Геров помощ за избора на способни младежи, когото да бъдат изпратени с цел продължаване на образованието им в Русия. Вниманието към подбора на подобни кадри е част от официалните задължения на руските дипломати, което насочва към идеята за една неофициална обвързаност на Геров с външната политика на Петербург. Подобно твърдение се подкрепя и от факта, че още преди училището да бъде открито, бъдещият даскал пише на Н. Ступин с информация за случващото се в града и с конкретния въпрос: „Как да се държи в това свое звание?“. Като послепос потвърждава, че ще се постарее възможно най-точно да изпълни наставленията. През цялото време, в което Геров ръководи училището, кореспондира с Н. Ступин, държи го в течение на случващото се в региона, в частност с живота на българите и отношенията им с гърците.

Едно от големите годишни събития за възрожденските българи е Узунджовският панаир. Задължение на руските дипломати е присъствието на това мероприятие с цел да се следят настроенията сред населението, панаирът също е разглеждан като своеобразен източник на информация за икономическия потенциал на райта. Преди войната (географски погледнато) най-близкото руско консулство до с. Узунджово е това в Одрин. През месец август 1851 г. Н. Ступин наговарва Геров със задачата да го представлява на панаира. Уверява го, че при изпълнение на задачата ще бъде снабден с препоръчително писмо, което да признае покровителството му над руските поданици по време на събитието. Към тази задача се добавя и задължението да информира подробно Ступин за ставащите сделки и всичко случващо се в рамките на тези дни (Kirilova, 2009: 60). Наивно е да се мисли, че подобно гласувано доверие не е резултат от ясно уредени йерархични отношения, което затвърждава все повече гореизказаната идея, че Геров е действащ руски агент още в годините преди войната.

Нямаме официални документални свидетелства, които да показват по категоричен начин „негласната“ дейност от страна на Геров. И това е естествено, предвид конфиденциалния характер на заниманията му. Все пак разполагаме с няколко лични писма и дипломатическа кореспонденция, които недвусмислено осветляват този период от неговия живот. В инструкция от Аполинарий П. Бутнев до Н. Ступин от 3 октомври 1856 г. се отваря въпрос за дейността („гласна или негласна“) на Геров в навечерието на Кримската война. В списък с имена на българи, взели активно участие по време на войната, изготвен от Николай Хр. Палаузов през 1856 г., след името на Геров четем, че рижеловският възпитаник често е употребяван от Одеското общество и бива „въобразен в агент“. Ако погледнем още по-назад във времето, през 1850 г. Захари Княжески пише до Геров редове, в които прозира възмуцението на автора, че заради „мнимото“ назначаване на пловдивския учител на руска служба той загърбва българските работи.

По-малкият брат на Найген – Константин Геров, също няма съмнение за „негласната“ му агентурна дейност. В писмо от 5 юни 1858 г. Найген отбелязва, че не е получил поздравления за новия пост: „Ти вместо да се зарадваш..., ако не заради мен, то заради тебе, че съм ти потребен“, Константин отговаря, че за него назначението на „явно консулство, а не тайно“, както е бил назначен в Петербург, не е повод за радост.

В навечерието на войната напрежението в Пловдив се изостря. Влиятелната гръцка общност в града обвинява Геров в подстрекателство към бунтовете. От една „Докладна записка“ от 15 юли 1853 г. разбираме за неспокойното положение на руския поданик в града: „Затруднено е моето положение... то бързо може да се превърне в ненавист и гонение“. В месеците преди началото на войната пловдивският митрополит Хрисант разбира, че в продължение на години Геров изготвя доноси за него и дейността му. Сериозността на заплахата срещу руския поданик става осезаема. Азиатският департамент изпраща Н. Ступин в Пловдив, което съвпада със скъсването на дипломатическите отношения между двете империи. Геров е изведен от града.

Пребивава за кратко в Одрин, след това заминава за Одеса, по-дълго време прекарва в Букурещ, пътува за Виена и Москва, като през 1855 г. се установява в Петербург. Дейността му по време на Кримската война не е изцяло доизяснена. В свои по-късни писма твърди, че около три години е бил без работа (Kirilova, 2009: 62), аз не съм склонна да приема подобно твърдение. Съмнението ми идва от косвени податки, които навеждат на мисълта, че Геров е изключително активен във военните години. Може би той има предвид, че няма официална служба, от която да получава регулярно заплаща, но в никакъв случай не може да приемем, че той не извършва трескава дейност в полза на русите. Фактът, че е награден с „Владимировска лента“ и получава 1200 рубли през 1854 г. за заслуги, противоречи на думите му. През 1854 г. одеският деец Николай Палаузов е чиновник с особени поръчения по българските работи в Главната квартира в Букурещ при княз Ал. Горчаков. Той лансира идеи, целящи изграждане на разузнавателна агентура. Изготвя списък с имената на „благонадеждните лица“, предложени от него на руските власти. Почти всички от изброените имена са на бъдещи дейци, първоначалници на руската политика и възможни активни агенти за влияние. Сред тях са: Сава

Радулов, Сава Филаретов, Добри Чинтулов, Захари Княжески, Ботьо Петков, Петко Славейков и др. На първо място в списъка и с най-обширна информация и приведени препоръки е Найден Геров. Мнението на Палаузов е, че Геров е подходящ и може да бъде използван като емисар. Доверието, засвидетелствано от одеския деец към пловдивския даскал, е подкрепено от задачите, които му поставя по време на войната. След учредяването на Одеското българско настоятелство Палаузов е натоварен със задачата да установи връзки с букурещките българи. За тази цел Н. Геров е изпратен да изпълнява „поверителни функции“ в Букурещ със сумата от 600 р. (Genchev, 1972: 136). От престоя му в Букурещ има запазени десетки писма, разменени с Евлоги Георгиев, засягащи действията на Геров за набиране на доброволци, които да се включат във войната на страната на русите (Реев, 2008: 572 – 616). През 1856 г. заминува за Москва. Покрай дейността около отпечатването на неговия Руско-български речник, за която сам признава, че не е необходимо личното му присъствие в града, той установява връзки с московските славянофилски кръгове. Една от най-важните задачи на Геров в Москва е координацията между славянофилите и българите в Одеса. Съдейства за съгласуване между пътуването до черноморския град на Иван Аксаков – „сърцето на обществото от тия благонамерени люде“ (московските славянофили) – и посрещането му и запознанството му с Н. Хр. Палаузов.

Предполага се, че пребиваването на Геров в Руската империя е с цел да се подготвят всички нужни документи за назначението му на „явна служба“. Вероятно е разнопосочните сведения за дейността на коптивщеница по време на войната да са замислени и като преднамерена дезинформация.

В свое писмо от 1855 г. Н. Палаузов обяснява на Геров, че е говорил за него с руските власти и желанието на коптивщеница от 1847 г. е вече факт: „Вие ще бъдете явен агент и ще получавате месечно възнаграждение“. Мисията на Геров ще се състои в изграждане на „правилни“ отношения с османската власт посредством образовани и предани българи, които да носят чрез определени канали информация за случващото се из земите на султана (Stapanova, 1981: 160). Какви са останалите задължения на бъдещия явен агент, не е описано, но Палаузов настоява за среща между двамата, за да бъдат доизказани започнатите идеи и за „да се върши тайната“.

Пълния текст четете в „История“, кн. 6/2018 г.

Потенциалът на сугестопедичното обучение

*Откъс от „Чуждоезикова сугестопедия
за възрастни: учебни материали
и учебен процес“*

Гая Матева

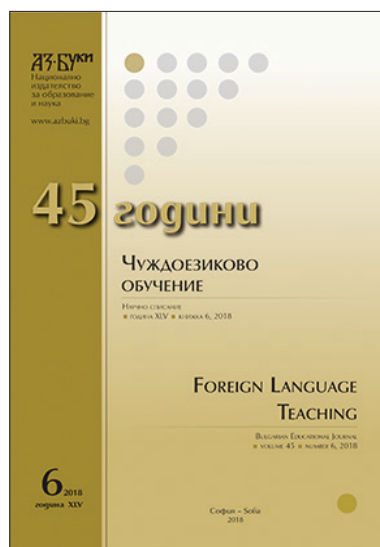
Технически университет – София

В предишните публикации разгледахме хуманистичния и холистичен характер на сугестопедията, която обединява противоположности като съзнавано и парасъзнавано, емоционално и рационално, цяло и част, учене и езикоусвояване, и чиято същност се проявява в принципите, методите и средствата на обучение, в цялостното развитие на учащия. Настоящата статия цели да представи по-системно практиката на интензивното преподаване на чужд език за възрастни и да я свърже с разглежданите теоретически постановки. Обсъжда се спецификата на създаване на учебните материали, както и на етапите на учебната комуникация. На тази база се прави опит да се позиционира сугестопедията в широката рамка на методи и подходи в съвременното чуждоезиково обучение (Richards & Rogers, 2014) и се разгръща тезата за нейния присъщо комуникативен и развиващ характер.

Учебни материали

Както е известно, типичният интензивен сугестопедичен курс за възрастни от 100 часа протича в продължение на 5 седмици с четири учебни часа ежедневно, разделени в два блока с 30 минути междучасие между тях. Той винаги се осъществява на базата на създадени от учителите сугестопеди **авторски учебни материали**, отговарящи на нивото на курсистите и съобразени с основните принципи и методически средства в сугестопедията. Докато съществуваше Научноизследователският институт

Заглавието е на редакцията

www.foreignlanguages.azbuki.bg

*Списанието се реферира и
индексира в Web of Science:
Emerging Sources Citation Index*

Главен редактор

Проф. д.н. Димитър Веселинов
E-mail: d_vesselinov@yahoo.fr

Редактор

Николай Кънчев
0888 81 56 45

Тел.: 02/425 04 70
02/425 04 71

E-mail: foreignlanguages@azbuki.bg

Съдържание на сп. „Чуждоезиково обучение“, кн. 6/2018:

ПРИЛОЖНА ЛИНГВИСТИКА

Тюркологията в Софийския университет през XXI век / *Димитър Веселинов*

МЕТОДИКА

Чуждоезиково сугестопедия за възрастни: учебни материали и учебен процес / *Гая Матева*

ЕЗИК И КУЛТУРА

Културният облик на слова: о съставляющих лингвокультурного уровня / *Григорий Токарев*

ЛИНГВОДИДАКТИЧЕСКА
АРХЕОЛОГИЯ

За моя първи „стаж“ в Мон-
пелие и още нещо... / Йорданка
Добрева

IN MEMORIAM

В памет на проф. Хайрие Ме-
мова-Сюлейманова / Милена
Йорданова

ХРОНИКА

Семинар „Езикът на геополити-
ката в епохата на постистина-
та“ / Даниела Кох-Кожухарова

Трета международна научна
конференция „Компютърната
лингвистика в България“ – тра-
диции и перспективи / Светло-
зара Лесева, Ивелина Стоянова

РЕЦЕНЗИИ И АНОТАЦИИ

Незавършеният проект на иди-
лията: пасторал и модерност /
Владимир Сабоурин

Стилно за стилистиката / Йов-
ка Тишева

по сугестология, учебниците се издаваха в съавторство с проф. Лозанов и работата върху тях беше част от дължостната характеристика на преподавателите. Основните изисквания за създаване на сугестопедичен учебник, оформен като граматично произведение, са описани в Сугестопедичното практическо ръководство за чуждоезикови преподаватели (Lozanov & Gateva, 1981; Lozanov & Gateva, 1988). Тук ще се опитаме да ги систематизираме, обогатим и осъвременим.

Писането на учебните материали, или по-точно на **учебника-пиеца**, се подчинява, на първо място, на дидактичния принцип за погнасяне на поне два пътя увеличен обем учебна информация на принципа за единството на цяло – част – цяло, както и на художествения принцип в сугестопедията. Така учебникът се построява върху увлекателна, хуманно насочена фабула, която в своето развитие създава естествени ситуации за представяне на типичните граматични, лексикални, дискурсивни и функционални единици, характерни за дадено ниво на обучение. В миналото подборът на езиковите единици беше почти изцяло подчинен на сюжетната линия, докато някои от новите сугестопедични учебници вече се съобразяват по-стриктно с общоприетите европейски стандарти и дескриптори (Mateva, 2017). Развитието на **граматичната фабула** в учебника се разпределя в отделни **действия – глобални уроци**, всяко от които е смислово завършено със свое заглавие и водеща мисъл цитат в началото.

Глобалният урок на ниво учебен материал е уедрена информационно-художествена единица, която представя в контекст множество езикови единици (хоризонтална глобализация) с помощта на средствата на граматичното и живописното изкуство (вертикална глобализация). Той е квинтесенция на единството от цяло (значителен по обем педагогизиран художествен текст) и системно вградени единични блокове от езикови стратемни материали. Глобалният урок е в унисон с хуманистичното направление за дизайн на учебни материали, които ангажират учещите едновременно когнитивно, афективно, естетически и кинестически (Tomlinson, 2013: 22).

В използвания до днес сугестопедичен учебник за начална степен на обучение “The Return” (Gateva, Lozanov & Koning, 1991) първият глобален урок граматично действие въвежда около 800 нови лексикални единици, като разказва за необикновената история и пътуване на главната героиня до Лондон. Успоредно с това в ред ситуации се въвеждат цялостни парадигми на лични и притежателни местоимения, числителни, спомагателни и модални глаголи, на сегашно просто и продължително време, основни модели на въпроси. Началният курс, като цяло, съдържа около 2000 нови лексикални единици и активна граматика на нива А1 – А2 по съвременни критерии. Пасивният граматичен и лексикален запас навлиза в ниво В1 (поради пасивното знание нивата са винаги гранични). По-големият обем материал в следващите учебници и нива се измерва вече не само с новата лексика и граматика, но и с многобройните нови колокации, фрази, идиоми, нови значения на познати думи, множество понятия от предметни области (история, култура, бизнес), но водещо остава изискването за цялостно представяне на граматични структури и тематично-лексикални единици. В новия учебник на ниво В1+ – В2 “Work and Life Balance” (Mateva, 2017)

първото действие представя фабулата за дейността на Live Communication Foundation и нейния Mobile Business University, като чрез пресконференция и диалози описва участващите персонажи и подготовката им за тяхната мисия и пътуване в Африка. Всяка ситуация е внимателно изградена, за да консолидира в силен контекст и съпоставителен план основните времена и структури, покрити в преходните нива А2 – В1. Друг глобален урок на тема „Преговори в живота и бизнеса“ въвежда цялостната парадигма на първото, второто и третото условно наклонение, а темата „Интервюта за работа“ въвежда директните и индиректните типове въпроси. Във всички сугестопедични учебници се прилага подходът за цялостно представяне на езиковите единици във всичките им форми, което доближава сугестопедията до „whole language approach“ (Richards & Rogers, 2014: 139).

По принцип всеки глобален урок в учебника обединява три основни направления. **Художественото направление** е представено от събитийната линия и развитието на характеристиките, от интегрираните в повествованието картини, поезия, песни, цитати, метафори, образи и всичко, което грабва въображението. **Езиковото направление** включва системното и цикличното въвеждане на аспекти на чуждия език, като структура и комуникативна функция, чрез богат и многопластов език. Използването на по-големи информационни масиви в сугестопедията създава възможности за разгръщане на претопото, т.нар. **предметно направление** в чуждоезиковия текст. Чуждоезиковите учебници както за начало, така и за напреднали нива съдържат богат език, но също така богата информация за историята, географията и културата на изучавания език (Karaslavova, 1980; Ivanova & Levaikova, 1982; Mateva, 1988). В областта на език за специфични цели учебникът за бизнес комуникация успоредно с първите две направления предлага богатство от знания в областта на форми на бизнес, съставяне на бизнес планове, водене и участие в интервюта, събрания, преговори, презентации и др. Единството на тези три направления доближава сугестопедичните глобални уроци до отделни аспекти на интегрирано предметно и езиково обучение (Richards & Rogers, 2014: 116).

В същото време, по-големите обеми входна информация налагат внимателно разпределение в учебната програма и материали на граматични, лексикални и функционални структури, предназначени за **активно и пасивно** усвояване, както и за отчитане на преходите между тях. Важно е всяка единица за активно усвояване да се заложи предварително за пасивно възприемане в преходните уроци и да се остави на механизмите на подсъзнателната обработка. Глобалният урок, който я поставя по-късно в центъра на вниманието на учещите, я въвежда в запомнящи се ситуации и осигурява т.нар. **блоково, вариативно повторение**.

Вариативността на повторенията, целостта на езиковите модели, както и преходите от пасивно в активно знание и обратно се подкрепят от множеството **художествено оформени табла за периферни и централни възприятия**, които допълват всеки от глобалните уроци в учебника-пиеца. Изработват се табла (в миналото това се извършваше от художници, а понастоящем – с помощта на компютър и цветен принтер) с глаголни парадигми, както и табла с изречения модели, взети от учебника, но и в двата случая текстът е изобразен върху фон с цветя, природна картина или фрагменти от класически репродукции. По правило таблата се поставят в полезрението на курсистите от предишния ден, а анализът се оставя за следващия ден, за да се оползотворят периферните перцепции.

За представянето на езиковите структури в тяхната цялост, за открояване на ключови моменти и езикови единици важна роля играе и **визуалното изграждане на текста** чрез форматизирането му в колони, подчасти, разнообразни шрифтове, подчертавания, включване на граматични и лексикални кластери. Добре известно е, че чуждоезиковият текст в сугестопедичния учебник е разположен в лявостояща колона, като дължината на всеки ред се стреми да представи завършена фраза. Дясната колона е за превода на родния език, който е възможно най-близо до значението на чуждоезиковата фраза. Тази колона присъства задължително в началната степен на обучение и се използва главно в етапа на презентация на нов материал. Цялостната граматическа парадигма или лексикално гнездо се изнасят в специално определени интервали между изреченията на превода от дясната страна. Всеки от глобалните уроци в учебника-пиеца е придружен от допълнителни, несвързани с фабулата текстове в различни жанрове, които предоставят нов контекст за развитието на четивните и комуникативните умения. В последните години към тях се добавят текстове за по-активно развитие на слуховите умения за автентична реч. Такива опити са правени още в 70-те години (Mitsova, 1975), но за съжаление, са останали изолирани. В края на всеки глобален урок се прави кратък списък с присъстващите теми, граматични единици и езикови функции. На съвременен етап те се описват в учебната програма съобразно европейските нива, като отново се откроява активно и пасивно знание. В края на сугестопедичния учебник обикновено има граматичен справочник, а за високите нива вместо превод към всяко действие се съставя кратък речник на фразите, като и двата апендикса се оформят художествено с илюстрации.

Етапи и техники на учебния процес

Цикълът на учебната комуникация в сугестопедията ритмично редува **четири основни етапа**. Винаги се започва с **въведение**, последвано от **първи концертен сеанс** (изслушване и проследяване съдържанието на драматичното действие на чужд и на роден език) и **втори концертен сеанс** (само изслушване на същия текст). В следващите дни се провежда **първична разработка** и накрая – **вторична разработка, или т.нар. представление**, базирано на глобалния урок (Lozanov, 1978: 46; Lozanov & Gateva, 1981; Lozanov, 2005: 140 – 143; Lozanov, 2009: 147).

Всеки курс в Института по сугестология започваше с възновяваща инструкция за същността на метода, която в началния етап се провеждаше от проф. Лозанов. За всеки курс се правеше входно ниво и изходно ниво, които включваха част от автентичен текст за превод и устно интервю с 28 комуникативно насочени въпроса, отчитащи не само езиковото ниво, но и психологически характеристики на учащия. Устните отговори на всички курсисти се записваха и анализираха от смислова и езикова гледна точка. В настоящия етап в сугестопедични центрове, като „Алегро Виваче“, класическият формат за тестване се допълва от въпроси за четивно и слухово разбиране, както и специфични текстове за попълване на липсващи лексикални и структурни единици. Анализират се и писмени разработки, представени по време на креативните фази на обучение.

От изключителна важност за успеха на сугестопедичното езиково преживяване е **първият ден от всеки сугестопедичен курс**. Преподавателят, преобразен най-често в ролята на филмов режисьор, близо енергично в учебната стая с подходящи минимални реквизити и представя своята нова личност, име, националност и кратка биография. Той търси своите актьори, прави кастинг за новия си филм и показва учебника-сценарий. С помощта на художествено украсени табла курсистите се насърчават да изберат свое име, националност и професия. Националностите и професиите имат преобладаващо интернационален характер и това улеснява разбирането. Преподавателят дискретно подава необходимата лексика, езиковите модели за представяне и запознаване. При начинаещи групи той се представя, че произхожда от двуетично семейство и използва езика на един от родителите си, който „случайно“ е българин, за превод на ключови фрази. Всяка негова дума и изречение са добре обмислени, интонирани и често повторени по специален начин. Въвеждат се и се изпяват подобрени песни, съдържащи необходимата граматика. Следва индивидуално представяне на всеки курсист с избраното от него име, националност и професия, както и представяне на колегите до него. Провежда се и групово запознанство по време на въображаем коктейл. От първия ден се въвежда непрекъснатата ролева игра в автентични ситуации и тя винаги е придружена от движение в класната стая, от подходящи жестове, интонации и аксесоари. Влезането в роля става много деликатно, курсистите са подпомогани и окуражавани по всякакъв начин, за да не се чувства езиков или психологически натиск върху тях. Преподавателят е обучен да спазва баланса между артистичното изпълнение и реализирането на педагогическите задачи. Сугестопедията не е актьор или певец, той е педагог с разкрити артистични способности, той създава и работи в комуникативна среда от първия до последния ден на курса. Първият ден е описан подробно в публикувани източници (Lozanov & Gateva, 1981: 58), но най-важното за него е, че създава холистичен модел на сугестопедичния тип обучение и от него зависи успехът на целия курс.

Запознанството в първия ден поставя началото на **първия етап** в сугестопедичния учебен цикъл, или т.нар. **въведение**. Различно по форма и съдържание въведение предшества всеки нов глобален урок. Старото наименование на този етап беше дешифровка, т.е. неговата цел е да дешифрира основни моменти във фабулата, както и ключови лексикални и граматически елементи от драматичното действие урок. Всеки път преподавателят сугестопед създава подходяща ситуация и си служи с различни жанрови форми за въвеждането на курсистите в новата история от учебника. Много умело от позицията на своята роля той вплита новата лексика и граматика в разказ, писмо, телефонен разговор, песен и др. По време на въведението за кратко време се привлича вниманието на учащите към художествено оформените езикови табла. С цел поддържане на активна установка за говор се изчитат хорово табла, фрази, мотото към урока, повторят се части от песента и разказа.

След въведението се преминава към **втория етап** на обучителния цикъл чрез изпълнение първо на т.нар. **активен концертен сеанс**. Курсистите гържат в ръцете си сценария с превод на родния език, седнали са удобно (в Института по сугестология имаше кресла с висок гръб и подвижна масичка) и след пожелания за приятен концерт с музиката на виенската класика и ранния романтизъм (Моцарт, Хайдн, Бетовен) преподавателят, изправен и тържествен, започва своя рецитал на чуждия език.

Нужна е гълга подготовка, за да овладее той хармонизирането на езиково-педагогическите и артистичните цели на този етап. Музикалната култура, познаването на текста, доброто произношение и контролът на гласа са от първостепенно значение. Гласът на преподавателя звучи като нов инструмент в произведението. Една от основните трудности

идва от раздвояването на вниманието между музикалната мелодия и общия смисъл на текста с неговите фонетични, граматични и лексикални особености. Водеща е музиката с нейната динамика, темпо, интониране и паузи, докато фразите от текста се лишават от съдържание, от естествената интонация на езика цел и се подчиняват на музикалното произведение. Това води до неестественото звучене на речта, често до несъответствие между настроението, диктувано от музиката, и съдържанието на текста. Но точно този парадокс, както и цялостното отпускане под въздействие на класическото произведение водят до спонтанни прояви на запамятане на цели фрази. Въпреки доминиращата роля на музиката преподавателят внимава да интонира по специален начин подчертаните граматични и лексикални модели, което ги фиксира на съзнателно ниво. Обединението на език и музика оползотворява рационалните и емоционалните механизми при първичното представяне на голяма по обем входна езикова и съдържателна информация, което е в унисон с нови изследвания за необходимостта от баланс на двете хемисфери (McGilchrist, 2009). Много важно е и темпото на изчитане на текста – нужно е да има достатъчно време да се проследи спокойно текстът на чужд и роден език и да се осигури т.нар. “comprehensible input” (Krashen, 1982). В края на текста музиката постепенно заглъхва и се прави пауза.

Следва вторият, т.нар. **пасивен концертен сеанс**, при който курсистите са само слушатели. Преподавателят сяда удобно в креслото и след музикалната интродукция отново изчита граматичното действие на фона на барокова музика (Хендел, Бах или Вивалди). Сега темпото е умерено, интонацията естествена, типична за съответния език и следваща съдържанието на текста. От време на време действията на героите се кодират от преподавателя чрез гласова и жестова имитация. И в двата сеанса се поддържа очен контакт с аудиторията. След този сеанс курсистите се чувстват отпочинали и тяхната задача преди разработките за следващия ден е да прочетат вечерта и сутринта новия текст като приятен роман. И в двата случая се цели създаване на условия за несъзнателно, ненапрегнато езикоусвояване като приятно изживяване. Подборът на музиката и цялостното изпълнение на сеансите са плод на дълги проучвания и експерименти (Gateva, 1982; Lozanov & Gateva, 1981; Gateva, 1991).

Първичната разработка, като **трети етап** от цикъла, цели, от една страна, да припомни и възпроизведе богатия текстов материал, а от друга страна, на базата на индуктивния подход да анализира активните граматични и лексикални явления в глобалния урок-разказ. Тук курсистите осъзнават колко много ситуации и свързаните с тях фрази са запомнили след концертните сеанси. Преподавателят припомня „култови реплики“ от новия урок, като с жестове и интонация се съживява чувството по време на сеанса. Непрекъснатата работа с цели фрази доближава сугестивността до лексикалния подход (The Lexical Approach) (Richards & Rogers, 2014: 215). Припомнянето на езикови откъси (chunks of language) става по естествен начин чрез ситуативни въпроси от типа на „Какво каза X“, „Кой спомена за...“, „Как той го каза“, „Нека да репетираме репликата“, „Какво означава изказването...?“. По желание отделни курсисти или групата, като цяло, се включва и повтаря изречения под формата на „актьорска репетиция“. Възпроизвеждайки съдържанието, курсистите започват да четат, произнасят и интонират правилно. Репликите се изчитат според ситуацията и характера на героите – бавно, мечтателно, бързо, учудено, срамежливо и т.н. Измислят се множество задачи за четене – четене на верига, със стоп, със смяна на местата, смяна на отделни думи, извършване на смешно движение, четене и имитиране и т.н. Въпреки фокуса върху фразата в игрова обстановка вниманието се привлича и върху отделните думи, дори на моменти звукосъчетания и звуци, но всичко се извършва **в общия контекст на сценария**.

Пълния текст четете в „Чуждоезиково обучение“, кн. 6/2018 г.

Елин Пелин и Анатоли Франс – паралели и съпоставки

*Откъс от „Край кладенеца на светицата,
под манастирската лоза“*

Елена Гетова

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

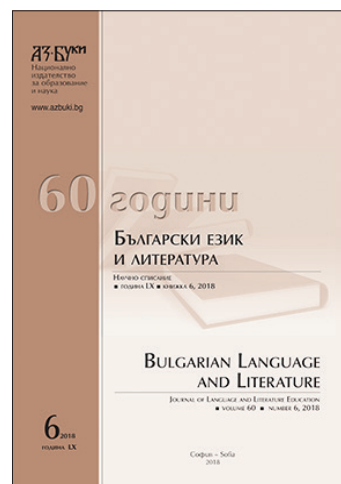
„Последните работи на Елин Пелин“ е статия, писана от Димитър Митов през 1922 година, но включена и в сборника му „Писатели и книги“. Тази първа критическа позиция настоява за наличие на директно сходство между създаденото до този момент (1922 година) в рамките на 5 разказа (и разказ-преговор) от „Под манастирската лоза“ и наложеното като литературен коректив творчество на Анатоли Франс. За литературното влияние върху българския разказвач авторът на публикацията Димитър Митов пише:

На първо място от последните му работи стоят разказите от цикъла „Под манастирската лоза“. Тия разкази, или по-скоро легенди, са истинско отражение на народните легенди, каквито са например Анатоли Франсовите разкази „Le puits de Sainte Claire“. Досега от този цикъл са напечатани само 5 разказа с нещо като малък преговор: „Отец Сусой“ (Mitov, 1934: 81 – 89).

Тази ранна рецензия привлича вниманието именно защото в нея за първи път в историята на изследванията върху „Под манастирската лоза“ се споменава директната връзка – жанрова и тематична – със сборника на френския автор.

Посоченото първо наблюдение ще продължи да се налага като водеща тенденция и ще се оказва важен шрих, който присъства настоятелно и в последвалите рецензентски констатации. В рецензиите на появилата се книга „Под манастирската лоза“, от 1936 година, се забелязва посочената особеност. Никола Атанасов обръща внимание на присъщите за френския творец „естетизъм и аскетизъм“ (Atanasov, 1936: № 6), които изграждат „Изворът на Света Клара“ и които Елин Пелин е „въплътител в разказите си „Под манастирската лоза“ (Atanasov, 1936: № 6). Дими-

Заглавието е на редакцията

www.bel.azbuki.bg

*Списание се реферира
и индексира в Web of Science:
Emerging Sources Citation Index*

Главен редактор

Проф. д.п.н. Галя Христовова
E-mail: hristozova@bfu.bg

Редактор

Д-р Мая Падешка
0889 22 04 12

Тел.: 02/425 04 70
02/425 04 71

E-mail: bel@azbuki.bg

**Съдържание
на сп. „Български език
и литература“,
кн. 6/2018:**

ЛИТЕРАТУРОЗНАНИЕ

Кирил Христов. Конструкти на въобразеното чуждо: славянство, славянщина / *Любка Липчева-Пранджева*

Край кладенеца на светицата, под манастирската лоза / *Елена Гетова*

Учебно-помощни поредици на литературната класика – стратегически избор на издателя / *Малина Димитрова*

Избрано

ЕЗИКОЗНАНИЕ

Проблемът *свое – чуждо* и моделът на българския книжовен език през Възраждането / *Татяна Александрова*

МЕТОДИКА

Един възможен модел за работа с медиен текст в часовете по български език / *Дестина Василева*

БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И КУЛТУРА ПО СВЕТА

Играя на тънката струна на някого / *Елена Хаджиева, Рени Манова*

Българистиката в Санктпетербургския държавен университет: история и настояще / *Радостина Стоянова*

The Unique Educational System of the European Schools Builds Up Multilingual Young People with European Identity (an Interview of Natalia Staykova, Coordinator of the Bulgarian Section at the European School “Brussels 4”) / *Maya Padeshka*

тър Митов също ще продължи да напластява в поредната си публикация за Елин-Пелиновото творчество щрихи от находката си за френското влияние. В рецензията си от 1936 година той буквално повтаря написаното през 1922-ра, но вече има много по-богат ресурс за наблюдение, защото книгата е факт.

Разказите от сборника „Пог манастирската лоза“ са истинско ображение на народните легенди, каквито са Анатола-Франсовите разкази от цикъла „Изворът на Света Клара“. С тази разлика само, че веселата философия на Елин Пелин е много по-поетична, много по-сърдечна и съвсем свободна от каквато и да било книжност (Mitov, 1936: 194).

В появилите се в пресата осемнадесет отзива и рецензии за Елин-Пелиновия сборник, публикувани през 1936 година (Vasileva, 2002), се открояват няколко тенденции. Едни от тях проблематизират появата на книгата като резултат от дългогодишни усилия, които отвеждат разказвача до нови тематични територии, други настояват, че въпреки новото в темите общият облик в познатия разказвачески диапазон и тематични приоритети на Елин Пелин не са се променили. Сред общото въодушевление около новопоявилите се сборник се открояват няколко рецензии, които изтъкват като особеност сходството на новата Елин-Пелинова книга с литературното наследство на Анатола Франс. Общо четири са тези рецензии. Първите две – от Никола Атанасов и от Димитър Митов – се отличават с категоричността на констатираното подобие. Другите две (от Стефан Попвасилев и Емил Коралов) са малко по-различни в четенето и откриването на сходства между двамата разказвачи:

Жената, като привлекателна сила, и любовта, като спътница в живота, човекът със своите слабости и склонности към прегрешения – около тази схема са изградени разказите в „Пог манастирската лоза“, разработени с вещина и наблюдателен дар, с тънка ирония, с каквато се славят писанията на покойния Анатола Франс, с избрани художествени изобразителни средства, с каквито изобилства Елин-Пелиновата поетическа реч (Popvasilev, 1936: 16).

В цитираната рецензия от Стефан Попвасилев не се споменава конкретното заглавие на сборника „Кладенецът на Света Клара“ от френския автор, с което обичайно се сравняват разказите от „Пог манастирската лоза“. Напротив, тук е споменат целият творчески свят на Нобеловия лауреат, като се избягват уточнения и детайли. Друг профил в посочения съпоставителен хоризонт очертава публикацията на Емил Коралов:

На места, както в „Изповед“ и „Жената със златния косъм“, два особено духовити и тънко изписани разкази, авторът достига до изобразителност, пропита с най-фин еротизъм, в който има нещо от поезията на Таус от Анатола Франс (Koralov, 1936: 3).

В посоченото становище паралели с Анатола-Франсовия творчески свят са направени отново, но не с прегскуземия като търсени подобия негов цикъл разкази „Кладенецът на Света Клара“, а с романа му „Таус“.

Наследството от тези първи рецензентски наблюдения може да бъде открито и в по-късни аналитични дискурси към сборника на Елин Пелин. Изследователските нагласи на различните поколения търсачи на френските следи са специфични, но резултатите им са изключително сходни и като обща тенденция, продължават да се „движат“ сред познатото и направеното от първите рецензенти, като насочват към следващите научни опити върху „Лозата“. Като че ли едно прозрение за това влияние остава почти незабелязано от прегледа на критическите позиции. Това е образът на свети Франциск г'Асизи. Той се появява в крайно критичните страници за Елин-Пелиновия сборник, изписани от Николай Райнов. Сред изобличителния модус на твърденията на Николай Райнов за последователните логически грешки и очевидни художествени слабости в сборника, читателят попада и на тази сравнително неутрална позиция на критика:

„Най-хубав разказ от тая сбирка е „Веселият монах“; в него се говори за млад инок, по име Еникий; едни подробности напомнят житието на свети Франциск Асизки, а други – „Светия сатур“ от Анатола Франс“ (Rajnov, 1941: 90).

Същия паралел прави и Светлозар Игов в изследването си върху цикъла разкази (Igov, 1991: 136). Изключително прозорливи са и паралелите, на които се позовава в публикацията си Войцех Галонзка:

„...И именно легендите от сборника „Под манастирската лоза“ са като че ли литературен документ на тогавашните търсения на морални ценности, отнасяйки се към идеята за францисканството, към която много автори са посягали, водени от копнежа за ред и хармония в света. В Полша популяризатор на тази идея е бил Леополд Стаф, пишейки в увода към „Цветята на св. Франциск от Асизи“, че „човешката душа е създадена за слънцето, пролетта и веселието“, а „любовта е потвърждение на самата себе си и света“. Та кой друг е отец Сисой, разказвачът на легенди и възпъщение на житейската мъдрост, ако не народният български „свети Франциск“, на когото вярците без страх кацат по раменете? ...Нима монахът Еникий, който пее на птиците, не е възпъщение на Франциск от Асизи?“ (Gałazka, 1983: 255).

Ако продължим тази перспектива, наложена вече като модел в посочения съпоставителен режим, между френския сборник и този на българския разказвач, ще трябва да отбележим и друга аналогия, актуализирала се с оглед историята на публикуването на Елин-Пелиновия цикъл. Съществува незабелязана до този момент връзка между разказа „Светия сатур“ от цикъла „Кладенецът на Света Клара“ и избора на красноречив псевдоним, с който са подписани първите публикации от цикъла „Под манастирската лоза“. През 1909 година в списанието „Слънчоглед“ Елин Пелин подписва „Отец Сисой“ и „Светите застъпници“ с псевдонима Пан. Това е забележителен случай, в който различният псевдоним на Димитър Иванов Стоянов кореспондира очевидно с общия замисъл на цикъла разкази „Под манастирската лоза“. В последвалите публикации този жест на употреба на псевдонима Пан не се повтаря.

В крайна сметка, неизбежните, признати сходства и съпоставки между двата сборника – френския и българския – предполагат усилията да се систематизират и да бъдат съществено допълнени и изяснени паралелите, които засягат зоните на съвместяване между тях. Тук открояваме най-съществените.

1. *Заглавието.* И в двата случая може да се говори за озаглавяване, въдъхновено от връзката с моделиращ и маркиращ разказите топос – кладенецът, свързан с легендата за появилия се пред отчаяния свети Франциск образ на обикнатата от него духовна гъщеря Клара; и манастирският двор, над който по вековна традиция се вие щедра на сянка и изобилен плод лоза. Когато отбелязваме озаглавяванията, трябва да споменем, че с изключение на Искра Панова изследователите използват неточния превод на български език на оригиналното заглавие „Le ruits de Sainte Claire“, а именно като „Изворът на Света Клара“, а не по-правилното „Кладенецът на Света Клара“, което разпознава по-адекватното и точно значение на думата le ruits с оглед на въвеждащия текст в сборника. Той представя мястото за срещи и вечерни разговори между имплицитния разказвач и монаха францисканец отец Агоне Дони. Подобен парадоксално съвпадащ като смисъл случай е фактът на превода на заглавието „Под манастирската лоза“ на френски език. В един от вариантите на превода се среща „*Sous la vigne du monastère*“ (Zarev, 1977: 149), а в друг – „*Sous la treille du monastère*“ (Elin Pelin, 1963). В първия превод се предпочитат думата la vigne (лоза), чиято етимология я обвързва с лозе (le vignoble). Във втория, който е избран от Роже Бернар за озаглавяване на единствения цялостен превод на Елин-Пелиновия сборник на френски език, е използвана друга дума – la treille (висяща лоза, асма). Разликата в значението на втория френски термин е, че по този начин се означава лоза, която се убива около изкуствена конструкция, която помага да се поддържа и оформя силуетът ѝ. Думата се свързва етимологически с treillage (гървена решетка за пълзящи растения). Всички тези подробности посочват като по-адекватен на смисъла на български език превод на заглавието този на Роже Бернар. На въпроса за това какво се достъвява или изчезва при превода на френски на Елин-Пелиновия сборник, обръщам внимание в друга публикация (Getova, 2018).

Още една възможност за съпоставка предлагат следните неслучайни, струва ми се, съвпадения на смисъла и синтаксиса на заглавия, свързани или преpraщащи към „Под манастирската лоза“ – „Масама под смокиновото дърво“ (France, 1900: 154 – 157) (това е глава в „Кладенецът на Света Клара“ от Анатола Франс) и „Под цъфналите вишни“, първата стихосбирка на Николай Ракитин, публикувана през 1909 година – годината, когато се отпечатват в списание „Слънчоглед“ първите две части от „Под манастирската лоза“.

2. *Паратекстове*. И двата сборника имат мото. „Кладенецът на Света Клара“ е с мото на гръцки език, което в оригинала не е преведено на френски език, но което се открива преведено в изданието на български език от 1914 година. Ето какво четем в превода на Димчо Дебелянов:

„Той знаеше всичко, госяжно природата, нравствеността, математиката и целия кръг знания, – и в изкуствата и занаятите също имаше голяма опитност (Laerc. IX, 37)“ (Aleksandrova, 2001: 199).

За съпоставка привеждам превода на фразата от Диоген Лаерций в руското издание на събраните съчинения на Анатола Франс:

„Он был сведущ в учении о природе, в этике, а также в общеобразовательных науках и до тонкостей изучил искусства и ремесла (греч. Диоген Лаертский) (Frans, 1958: 355).

Диоген Лаерций е превеждан на български език. „Животът на философите“ се публикува през 1985 година в издателство „Народна култура“ и в превод на Тодор Томов (Laertsij, 1985). Там тази част от изречението е преведена така: „...занимавал се с физика, етика, с математика и с целия кръг от знания и бил вец в областта на изкуствата“ (Laertsij, 1985: 241).

Мотото на „Под манастирската лоза“ е добре известно, адаптирано е на съвременен български език и е проучен произходът му, както и връзката му с общите послания на сборника. Сава Сивриев установява, че такава връзка няма, защото библейският контекст на Псалом 142-ри не отговаря по никакъв начин на философските и религиозни тълкувания в цикъла от разкази от Елин Пелин, и заключава: „В цялост значенията на псалом не са в съответствие със значението на сборника“ (Sivriev, 2017). Интересно е, че звученето на съвременен български език на стих пети от псалом 142-ри не отговаря буквално на оригинала, публикуван от разказвача като мото на книгата. „Помянух дни дребния, поучихся во всех делех Твоих, в творениих руку Твоею поучахся“ е представено така: „Спомням си за стародавните дни, размишлявам за всички Твои дела, разсъждавам за делата на Твоите ръце“ (Sivriev, 2017). („Наистина Синодалният превод на Псалмисте е доста свободен, но все пак следва църковнославянската норма, в която лексемите са с променено значение в сравнение със старобългарския език. Глаголът ПОУЧАВАМ СЕ означава ‚размишлявам‘, в превода само би трябвало да се поправи времето на глаголите – те да са в минало време: „Спомних си за старите дни, размишлявах за всички Твои дела, за творенията на Твоите ръце разсъждавах.“) В този адаптиран на съвременен български език стих се запазват връзките със споменаването и с размишленията върху поуките от миналото – струва ми се, изключително важни за смисъла на сборника „Под манастирската лоза“ реторически жестове. Интересни паралели могат да се направят и при съпоставка с мотото от Диоген Лаерций, отправящо връзки и с хуманитарното философско познание на Античността, и с християнските ценности, закорени в Псалом 142-ри. Като очевидно обобщение обаче се налага да признаем, че и едното, и другото мото остават в маргиналните зони на цялостното осмисляне на двата сборника, а всъщност такава възможност за съпоставка и анализ съществува.

3. *Литературният разказвач*. Кръстьо Генов директно го отъждествява с автора (Genov, 1983: 290), но разбира се, тук говорим за имплицитния литературен разказвач, чийто образ е авторова инвенция и важна част от композицията на цялото, както в „Кладенецът“, така и в „Под манастирската лоза“. Неговата фигура и в двата сборника е изключително необходима, защото представя впечатленията на външен наблюдател. Той е заслушан във вълнуващите разкази на философ свещеник, а своеобразната му дистанцираност от споделеното при срещите предполага различна перспектива на разказа. По такъв начин се създава подходяща сказова ситуация и в двата сборника – тази на прохладните вечери на отмора извън италианския град Сиена, след дълъг труд над библиотечните архиви на отец Агоне Дони и неговия деликатен слушател, разпознали се като сродни души в удоволствието от общите разговори край пресъхналия кладенец на Света Клара; и тази – под прохладната щедра сянка на манастирската лоза, на малка масичка в манастирския двор, в омаята на разказите и гозбите на сладкодумния игумен отец Сисой и неговия образец събеседник.

4. *Разказът на литературния персонаж*. В единия случай това е споделеното от негово преосвещенство Агоне Дони, а в другия – от отец Сисой. Не може да се твърди със сигурност

съществува ли предистория на появата на отец Агоне Дони като персонаж в „Кладенецът на Света Клара“, но отец Сисой се появява и в ранния Елин-Пелинов разказ „Нещастие“, който е публикуван през 1905 година. Отец Сисой в този разказ има съвсем епизодична роля, но притежава запомнящи се визия, прякор и занимания. Не е необходимо да откриваме връзката между този образ и представите за изумена на неизвестния манастир от „Под манастирската лоза“.

Разказите на литературните персонажи са определящи за цялото, защото тези персонажи, бидейки монаси, са и конструкти в моделирането на основни послания и тълкувания. Не е случайно например, че литературните разказвачи са прилежните слушатели – образцови интелектуалци, които само привидно невинно попадат в познатите ни сказови ситуации или някак непосредствено ги предизвикват. Не е за пренебрегване фактът, че споделените истории с философско-религиозно или фолклорно-сказово съдържание са старателно „подбирани“, за да бъдат разказани пред подходящия слушател (читател) от служители на църквата, посветени в религиозните практики, норми и тайнства.

Пълния текст четете в „Български език и литература“; кн. 6/2018 г.

Рекламна тарифа

на Национално издателство за образование и наука „Аз-буки“

София 1113, бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. 5, тел.: 02/420-04-70, 02/420-04-71; azbuki@mon.bg; www.azbuki.bg

Вестник „Аз-буки“

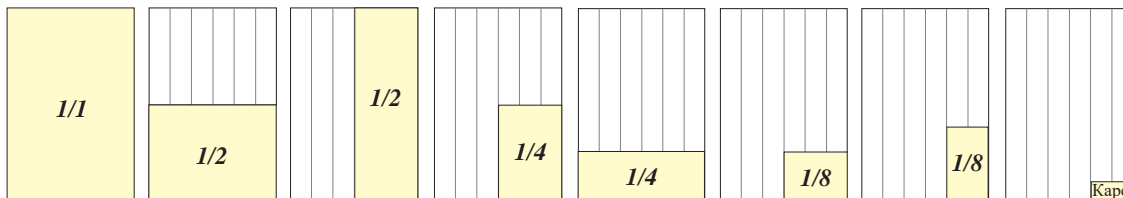
1. Стандартни карета на вътрешна страница:

Размер	Черно-бяло	+1 цвят	Пълноцветно
1/1 страница – 256 мм/388 мм	780,00 лв.	900,00 лв.	985,00 лв.
1/2 страница – 256 мм/194 мм – 125 мм/388 мм	410,00 лв. 410,00 лв.	460,00 лв. 460,00 лв.	510,00 лв. 510,00 лв.
1/4 страница – 256 мм/97 мм – 125 мм/194 мм	230,00 лв. 230,00 лв.	258,00 лв. 258,00 лв.	270,00 лв. 270,00 лв.
1/8 страница – 125 мм/97 мм – 83 мм/147 мм	115,00 лв. 115,00 лв.	129,00 лв. 129,00 лв.	135,00 лв. 135,00 лв.
каре (83 мм x 50 мм)	30,00 лв.	43,00 лв.	45,00 лв.

2. Цени за реклама на първа и последна страница – по договаряне

3. Влагане на стандартни вложки с тегло до 20 г – 80 лв. за 1000 бр.

4. Влагане на нестандартни вложки – по договаряне.

Научно-методическите списания на издателство „Аз-буки“

1. Цена за вътрешна страница

Размер	Черно-бяло	+1 цвят	Пълноцветно
1/1 страница	90 лв.	130 лв.	180 лв.
1/2 страница	50 лв.	70 лв.	90 лв.
1/4 страница	30 лв.	45 лв.	70 лв.

2. Цена за реклама на втора, трета или четвърта корица – по договаряне.

3. Размер на една печатна страница в списанията на НИОН „Аз-буки“:

а. Обрязан формат: 167 мм x 233 мм

б. Необрязан формат: 171 мм x 240 мм

4. Влагане на вложки – по договаряне.

Забележка:

Всички посочени цени са без ДДС.

Отстъпки при брой и обем публикации или комбинирана реклама в няколко издания на издателство „Аз-буки“ – по договаряне.

Тарифата е в сила от 1 юли 2017 г.